

Összefoglaló

Készült Pécssett, a 2013. december 4-i sellyei sztékholder találkozóról

Jelenlévők száma: 30 fő

Sztékholderek száma: 27 fő

Sztékholder csoport	Nemzeti	Régiós	Helyi
Természetvédelem	1	2	1
Turisztika	-	-	-
Térségi fejlesztés	-	1	2
Mezőgazdaság, erdészet	-	3	2
Vízgazdálkodás	-	7	1
Környezetvédelem	1	3	-
Rekreáció, horgászat	-	1	-
Önkormányzatok	-	-	2
Összesen:	2	17	8

Előadásokon elhangzottak összefoglalása:

1. Előadás – Toldi Miklós elnök, Dráva Szövetség

- Dráva hosszirányú átjárhatósága, Olaszország esetében ez nem probléma, Szlovéniában a Dráva gyakorlatilag egy csatorna tele erőművekkel.
- A Dráva magyarországi szakaszának természeti értékei felbecsülhetetlenek, állat- és növényvilág, zátonylakók, mint a kis csér vagy a Drávai tegzes, amely csak a magyar szakaszon él.
- Drávai vízi csiga, amely a víztisztaság indikátor faja.
- A mezőgazdaságból az ősi foglalkozások eltűntek. A gazdálkodást a Drávához kellene igazítani és nem fordítva, a hagyományos gazdálkodási formákat visszahozni. Eltűntek a jószágok, eltűntek a rétek, pedig ez nem igényel ráfordítást.
- Halászat: gyakorlatilag nincs hal.
- Molnárok: Szlovéniában van két hajómalom, ahol 20 féle lisztet őrölnek, sajnos Magyarországon nincsenek ilyen malmok. Ma már nem ismerjük a különböző liszteket mire lehet használni.
- Révészok: Szlovéniában és Horvátországban még működnek.
- Szőlészet, borászat, ősi, nem kihalt foglalkozás.
- Ártéri méhészet: egy-két ember foglalkozik vele sokszor hozzáértés nélkül.
- Épületek: hihetetlen értékű épületek találhatóak a Dráva mentén (tájházak, templomok, közösségi házak).
- Hagományos történelmi emlékek, sokszínű, hagyományos, őseinket idéző emlékek gazdag világa.
- A természet nem ismer határokat, határok csak az emberek fejében léteznek.
- Idegenforgalom, turizmus, a turizmust kell a Drávához igazítani, természeti állapotok és természeti értékek maximális megőrzése érdekében.
- Szabályozás, meg kell akadályozni a medermélyülést. A medermélyülés a szabályozással kezdődött: A Dráva torkolat Órtilos közötti szakasza 1784-ben 380,2 km, míg 1966-ban 236,4 km volt.
- Árvízvédelem: a Dráván nincs árvíz, megemelkedett árvízszintek a Dunán és a Tiszán vannak.
- Síkvidéki vízerőművek: Dubrava okoz medermélyülést, a napi vízszintingadozásnak (csúcsrajáratás) kedvezőtlen hatása van a mederre.
- Kavicsbányászat: a Murán és a Dráván is megszüntetésre került.

- Természetvédelmi szempontból aggályos ügyek: vízkivételek, szennyvízbevezetés, víziút fenntartása (jogsabályi alapja 17/2002. KÖVÍM rendelet), mederfenntartás, erdészeti tevékenység, turizmus, vadászat-horgászat (minimális mértékben).

2. Előadás – Kapitány Zsolt elnök, Horgász Egyesületek Baranya megyei Szövetsége

- Horgászati tevékenység Baranya megyében: a 350.000 fő országos horgásztársadalomból Baranya megye a negyedik helyen áll, ahol 62 egyesület van. Sok az ifjúsági és gyermek horgász, de számuk csökkenőben van. A horgász társadalom elöregedőben van.
- Baranya megyében a folyó korridoron belül 12 egyesület van 200 fős tagsággal, ezen belül a pilot területen 8 egyesület működik. Sajnos a felnőtt horgászok létszáma csökken, ezzel párhuzamosan az illegális horgászat nő.
- A felnőtt horgászok létszáma csökken, ezzel párhuzamosan az illegális horgászat nő.
- A Dráván jelenleg a megélhetési horgászat a jellemző, vagyis napi megélhetés, élelemszerzés céljából horgásznak.
- Halasítás a Dráván: a halászati hatóság és a Duna-Dráva Nemzeti park Igazgatóság jelenlétében, csak őshonos fajokat telepítenek, előre megtervezett ütem szerint. Folyóvízre jellemző fajok telepítése, mint például a kecsge. A kifogott halak mennyisége elenyésző a meglévő állományhoz, illetve a kifogott halakhoz képest.
- A horgászrend szigorúbb az országos átlagnál a Dráván, sajnos a horvát oldalon más szabályok vannak.
- Horgász hely típusok
 1. Anyagnyerésből fennmaradt tavak (Kovácsvidai tó, Hiricsi tó),
 2. Holtág, ez a legjellemzőbb, 10 db van horgászati hasznosításban. A Vájás tó kivételével a mentett oldalon, egyúttal belvízgyűjtő funkciójuk is van. Erősen eutróf vizek, környezetükben mezőgazdasági termelés van, mely növeli az eutrofizációt, invazív halfajok tömeges elszaporodása (törpeharcsa, ezüstkárász, naphal).
 3. Kisebb vízfolyások, csatornák, fontos ívó helyek a drávai halfajok számára. Legtöbbjük nincs halászati hasznosításban. A Fekete vízen halpusztulás volt.
- A Dráva folyó Baranya megyei szakasza csak horgászati hasznosítású, a Somogy megyei szakaszon azonban engedélyezett a kisszerszámos halászat is.
- Gazdag a halfaunája, a leánykancér legerősebb populációja itt található meg. A baranya megyei szakasz mintegy 600 ha, határfolyó volta miatt tiszta folyó. Fontos feladat a part mentén illegálisan épült horgászházak felszámolása.
- A Dráva folyón, és elsősorban a horvát szakaszon épült erőművek miatti napi erőteljes vízszintingadozás károsítja a folyó medrében lévő ívó helyeket, míg a fokozott medermélyülés miatt rövidül a mellékágak előntési időszaka, amely az ott kialakult ívó helyek eltűnését okozza.
- A nem itt fészkelő, vándorló kormoránok nagy károkat okoznak a halállományban (példáyonként mintegy fél kg-ot fogyasztanak naponta).
- Szemét vízen és szárazon, főleg horvát oldalról érkezik a pet palack (horvát feliratú ásványvizes palackok), azonban a horgászok által hátrahagyott szemét mellett jelentős a kommunális hulladék is (autógumi, kidobott hűtő).
- Új halgazdálkodási törvény lépett életbe. 2015-ben lejárnak a horgászegyesületek által kötött haszonbérleti pályázatok.
- Megszűnik a Magyarország és Horvátország közötti Schengen-i határ, nem tudni, hogy ez miképp hat a horvát horgászokra.

3. Előadás – Molnár Géza projektvezető, Aquaprofit Zrt., Drabalu projekt bemutatása

- A DRABALU (Drava Basin Altered Land Use) közös magyar-horvát projekt, amelynek célja a vízvísszatartáson alapuló vízhasznosítás és tájhasználat váltás úgy, hogy támogassa az ott élők

megélhetését. A vízviszatartás koncepciójának vizsgálata és megvalósításának előkészítése a projekt mintaterületén, a Korcsina csatorna vízgyűjtőjének egy részén. A projekt fő tevékenységei:

- Korcsina csatorna ravitalizációja;
- A vízviszatartás lehetőségének vizsgálata a Korcsina csatorna vízszintjének emelésével, illetve a lefolyásának a markóc melletti Berek holt-mederbe való tereléssel;
- Tájhasználat váltási terv készítése;
- Tájhasználat váltás, illetve az új tájhasználat fenntartását elősegítő támogatási rendszer kidolgozása.

Jelenlegi állapot:

- Megnövekedett vegyszerhasználat a növénytermesztésbe, fokozott vegyszerterhelés a szervezetnek.
- A kiirtott erdők miatt megfordul a szélirány a folyó felé, mely a vízháztartás romlásához vezet.
- Ártereken az erdőszűltség a 80 %-ot meghaladta, a szántókon az öntözés ellenére elszivatagosodás indult meg.

Tervezett állapot:

- A területek nagy részén erdők, illetve legelő erdők, szántó csak olyan mértékben, ami éppen szükséges, inkább állattartás, rét-legelő művelés;
- Tagolt tájszerkezet létrehozása: mélyebb területeken rét legelők, majd legelő erdők, fennsíkokon szántó, öntözés nélkül;
- A környezeti szempontból kedvezőbb, tagolt tájszerkezetet fenntartó gazdálkodó, ezért támogatást (Zöld pont) kap.

Az új tájhasználat fenntartásához az ökológiai teljesítményt díjazó „Zöld-pont” rendszer bevezetésének vizsgálata: A projekt a Markóc térségében található Korcsina-csatorna rehabilitációjához kapcsolódóan egy olyan értékelő – „Zöld-pont” – rendszer kialakítását és bevezetését javasolja a gazdálkodók számára, mely konkrét, egyedi üzemi számítások keretében alkalmas a gazdaságok ökológiai, környezeti teljesítményeinek a kimutatására. A „Zöld-pont” rendszer előnye elsősorban rugalmasságában rejlik, hiszen az alkalmazkodás egyedi módszereinek a megvalósulását ösztönzi. Azoknál a területeknél, ahol a tájgazdálkodás megvalósítása elsődleges fontosságú, – ilyen a Korcsina-mente is – a „zöld-pont” rendszer jól használható lehet, hiszen a tájgazdálkodás alapelve éppen a környezeti alkalmazkodás, vagyis az, hogy területeinket mindenütt arra és olyan intenzitással használjuk, amire azok a legalkalmasabbak. Amellett, hogy akár támogatási rendszer alapját is képezheti, a „zöld-pont” rendszer alkalmas lehet arra is, hogy egyfajta helyi védjegyként működve elősegítse a magasabb hozzáadott értékű termékek értékesítését.

A munka eredményei jó alapot szolgáltatnak azon kérdés megválaszolásához, hogy miképpen lehetne a „zöld-pont” rendszert egy támogatási-kifizetési rendszerrel összekapcsolni, hazánkban is megvalósítva az agrár-környezetvédelmi kifizetéseknek az osztrák Ökopunkt rendszerhez hasonló működését. Ehhez – egyfajta pilot-területként – kiváló lehetőséget biztosíthatna a Korcsina-menti tájrehabilitációs terület. Érdemes lenne itt a támogatási rendszer működésének anyagi és szervezeti (intézményi) feltételeit megteremteni, hiszen amellett, hogy a viszonylag kis területi kiterjedés miatt ennek nem túl jelentős a forrásigénye, a gazdálkodók oldaláról kellő fogadókészség látszik biztosíthatónak a program működtetéséhez.

4. Előadás – Nagy Attila polgármester, Sellye, Élet a Dráva folyókorridor területén tegnap, ma és holnap

- A térségben 14 ezer ember él. Ha nem lenn közfoglalkoztatás, 48 % lenne a munkanélküliség a térségben, ezzel a torzító tényezővel (közfoglalkoztatás) a munkanélküliség jelenleg 20 %.
- Az itt élő emberek elvesztették a kapcsolatukat a természettel, olyan megoldásokra van szükség, amelyet a mostani generáció képes alkalmazni a mai élettérben, nem a múltban.

- A Dráva már nem lesz olyan, mint régen. Mit jelentett még 1972-ben is az árvíz: tragédiát. Ma már nincs árvízveszély az Ormánságban, de régen ez volt a legnagyobb probléma (ezért építették gerendára a házakat, hogy el lehessen húzni, ha jön a víz).
Ma kevés vízzel tudunk gazdálkodni, visszaépíteni a régit képtelenség. Korszerű mezőgazdaságot szeretne az itt élők érdekében, környezetbarát módon.
- Fenékküszöb építése szükséges a medermélyülés megállítására.
- Legyenek a megoldásaink egyediek, ne a 40-ik tógazdaságot építsük meg, mint bárhol máshol az országban. Adhatunk egy mintát akár Európának is. Állattenyésztés egyedi módon, amilyen még nincs. Mondjuk a viza állomány létrehozása, ezen keresztül válhat érdekessé a térség, amely sok érdeklődőt vonz.
- Használjuk a Dráva vizét.
- Ökogazdálkodás kialakítása, nagy kihívás és szép feladat, szükséges a mai aktív korosztályt bevonni. Ugyanakkor számolni kell azokkal is, akiknek a családjában nincs mezőgazdasági hagyomány (a munkanélküliek 70 %-a roma). Megfontolandó olyan közös gazdaságok létrehozása, ahol foglalkoztatni lehet az e téren ismeretekkel nem rendelkezőket is.
- Az elképzelt tevékenységek realizálását egyeztetni kell.

CSOPORTMUNKA - kérdések

Milyen konkrét feladatokat látnak szükségesnek annak érdekében, hogy:

1. Megállítsuk a medersüllyedést (eróziót), csökkentsük az árvíz, aszálykárok lehetőségét, hosszirányba átjárhatóvá tegyük a folyót?

- Annyi kavics van, amennyi van, több nem lesz.
- Fenékküszöb beépítése szükséges.
- Aszálykárok elkerülése a tájhasználat váltással.
- Mellékágak visszacsatolása.
- Az Ormánság vízbőségét nem a Dráva, mellékvízfolyások adták. A Dráva és vízgyűjtőjét egységes szemlélettel kell kezelni.
- Hosszirányú átjárhatóság értelmezése, hajók vagy élővilág
- Horvátok foglalkoznak ezekkel a dolgokkal? Horvátok bevonása szükséges.
- Horvát oldali illegális kavicskotrás felszámolása.

2. A biodiverzitást, az ökológiai sokszínűséget megőrizzük? Mi az, ami ezt veszélyezteti?

- A jelenlegi tájhasználat mellett nem fog váltani senki.
- A természetvédelmi kezeléseknél összhangban kell lenni a gazdasági célú használattal.
- Mellékvizek visszakanyargósítása, mocsarak létrehozása a mélyebb fekvésű részeken, kiegyenlítettebb vízháztartás.
- Mintaprojektek tervezése, kidolgozása a jövőbeni jó irány mutatása céljából.
- Fás legelők, állattartás erősítése, ezzel a biodiverzitás is erősödik.
- Invazív fajok visszaszorítása lehetőleg irtás nélkül, egyes fajokra külön-külön megmondani, milyen módon szorítható vissza.
- Erdő kezelési tervek alapján hol érdemes gyepesíteni, rideg állattartás.

3. Az itt élő embereknek megfelelő életteret biztosítson a folyó?

- A térségbe a lakosság számára nincs elegendő mezőgazdasági terület, ez új családi gazdaságok kialakulását nem teszi lehetővé. A kárpótlási folyamat során egy menekülési útvonal volt hagyva, a földek eladása. Ennek következtében a falvak körül nagybirtokok, nagygazdaságok alakultak ki. A

nagyüzemek kevés helyi munkaerőt igényelnek, így nem járulnak hozzá a foglalkoztatás javításához. Az állami földeket is döntően nem a helybeliek, hanem a térségen kívüli nagygazdálkodók veszik bérbe. Húsz év után újra földhöz kell juttatni az embereket például állami bérlet formájában. E nélkül tovább folytatódik az elmúlt 15 évben tapasztalt, elvándorlás és halálozás miatti nagymértékű népességcsökkenés.

- A tájhasználat három változata lehetséges: a nagyüzemi (nem biztosít megélhetést a térségnek), a köztes megoldás, amikor a tájat családi gazdaságok formájában a helyi lakosság tartja fenn (ezért valamilyen támogatást kap), illetve a harmadik, az egykori hagyományos gazdálkodáshoz való visszatérés. Fel kellene mérni, hogy melyik tájhasználati mód mennyi embert tartana el, illetve hányan és milyen területi megoszlásban választanák az egyes megoldásokat.
- A tájszerkezet és tájhasználat gazdasági és környezeti optimumát kellene megtalálni, úgy, hogy a különböző gazdálkodási formák egyaránt lehetőséget kapjanak.
- Szükség van szövetkezet jellegű vállalkozásokra (faluszövetkezet), a gazdálkodásban járatlan lakosság foglalkoztatására.
- A jelenlegi, területalapú támogatási rendszert ki kellene egészíteni olyan elemekkel, amelyek a térségnek megfelelő gazdálkodást is segítik.
- A vízpótlás elsődlegesen történhetne a dombvidékről lefolyó, illetve a helyben keletkező felszíni víz visszatartásával, másodlagosan pedig a Drávából történő vízkivétel révén. Felmerült az egykori Dráva fokok részbeni visszaállításának gondolata.
- Az Ormánság területén ipari beruházások legfeljebb néhány településen jelentkeznek, a települések többségén nincs ipar. Külföldön a települések ipari csarnokokkal kezdődnek, itt a temetővel. Az ipari fejlesztés eltarthatná a térség népességének nagy részét (könnyűipar, elektronika, stb. 900-1000 főt foglalkoztathatna).